

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 31.08.2021

§ 56

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

423/00.00.03.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Tarkastusjohtaja Reijo Ollikka, p. 050 559 4016

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta päättää, että

1. tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä ja lautakunta saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kaksi kertaa vuodessa (helmikuussa ja syyskuussa, vuoden 2021 osalta lokakuussa).
2. Lahdessa sidonnaisuusilmoitukset pyydetään liitteenä 1. olevalla lomakkeella.
3. saapuneet uudet sidonnaisuusilmoitukset, muutokset ja täydennykset tuodaan tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi ilmoitusta seuraavassa kokouksessa.
4. kuntalain mukaiset sidonnaisuusilmoitukset tarkastaa ja julkaisee yleisessä tietoverkossa tarkastusjohtaja tai hänen nimeämänsä henkilö sen jälkeen, kun lautakunta on käsitellyt ilmoitukset.
5. sidonnaisuusilmoitusten rekisteristä ei luovuteta tietoja suoramarkkinointiin, markkina- ja mielipidetutkimuksiin, matrikkeleihin ja sukututkimuksiin.

Perusteluosa

Kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan sidonnaisuuksista ilmoittamista koskee kuntalain 84 §, joka on seuraavan sisältöinen:

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Lahden kaupungissa kuntalain 84 §:n tarkoittama ilmoitusvelvollisuus koskee seuraavia henkilöitä:

- kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat,
- tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- kaupunginhallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä esittelijät ja varaesittelijät,

- elinvoima- ja työllisyysjaoston jäsenet ja varajäsenet sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- konserni- ja tilajaoston jäsenet ja varajäsenet sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- sivistyslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- kaupunkiympäristölautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- rakennus- ja ympäristölupalautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- Lahden seudun jätelautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä esittelijät ja varaesittelijät,
- Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä esittelijät ja varaesittelijät

Kuntalain hallituksen esityksessä (HE 268/2014) sidonnaisuuksien osalta on todettu mm. seuraavaa:

- Ilmoitusvelvollisuus koskee niitä tietoja, joilla voidaan objektiivisesti arvioiden voivan olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa.
- Sidonnaisuusilmoitus koskee kuitenkin vain sellaisia jäsenyyksiä tai omistuksia, joita asianomaisella luottamushenkilöllä tai viranhaltijalla itsellään on. Ilmoitusvelvollisuus ei siten koske läheisten henkilöiden jäsenyyksiä tai omistuksia.
- Elinkeinotoiminnalla tarkoitettaisiin liike- ja ammattitoimintaa.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisivat yrityksen tai muun yhteisön johtotehtävät eli ainakin toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan tehtävät.

- Luottamustoimilla tarkoitettaisiin taas yhteisön tai yrityksen toimielinten jäsenyyttä eli keskeisimmin yrityksen hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenyyttä.
 - Muilla sidonnaisuuksilla, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa tarkoitettaisiin esimerkiksi merkittäviä kiinteistöjen tai asunto-osakeyhtiön osakkeiden omistuksia.
 - Sidonnaisuusilmoitus ei korvaa luottamushenkilön velvollisuutta esittää selvitys vaalikelpoisuuden arvioinnin edellyttämistä tiedoista eikä myöskään velvollisuutta antaa selvitys yksittäistapauksissa esteellisyyden arvioimiseksi tarvittavista tiedoista
 - Ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä, mutta tarkastuslautakunnalla olisi valvontavelvollisuuteensa liittyen mahdollisuus kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uusi ilmoitus tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta
 - Vaikka ilmoitukset saatetaan erikseen valtuuston tiedoksi, avoimuuden kannalta tärkeää on, että sidonnaisuusrekisteri julkistetaan yleisessä tietoverkossa, jolloin kenellä hyvänsä on oikeus tutustua sidonnaisuustietoihin.
 - Salassa pidettäviä, ei kuitenkaan tulisi laittaa julkiseen tietoverkkoon. Tällaisia ovat muun muassa julkisuuslain 24 §:ssä tarkoitetut salassa pidettävät asiat.
 - Sidonnaisuusrekisteri olisi henkilörekisteri, jolloin henkilötietolain säännökset tulisivat myös sovellettavaksi.
 - Olennaista on, että rekisterin tiedot ovat ajan tasalla ja hyvän tietojenkäsittelytavan mukaisesti tiedot olisi poistettava rekisteristä ja tietoverkosta, kun luottamustoimi tai tehtävä on päättynyt.
- Julkisuuslain 24 §:ssä on 32 kohtaa yleisistä salassapitoperusteista. Kuntalain sidonnaisuuksien ilmoittamisen kannalta on syytä selostaa 23- ja 32-kohtia:

- 23-kohta: Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa.

- 32-kohta: Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön poliittisesta vakaumuksesta tai tietoja henkilön yksityiselämän piirissä esittämistä mielipiteistä taikka tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista.

* asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön toimimisesta poliittisessa tai muussa luottamustehtävässä tai henkilön pyrkimisestä sellaiseen tehtävään samoin kuin henkilön osallistumisesta poliittisen puolueen perustamiseen ja rekisteröintiin tai valitsijayhdistyksen perustamiseen vaaleja varten, ovat kuitenkin julkisia.”

Uuden kuntalain eduskuntakäsittelyssä hallintovaliokunta (HaVM

55/2014) on todennut sidonnaisuuksien osalta mm. seuraavaa:

- Tarkoituksena on päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen.

- Voidaan estää ennakolta tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua.

- Sidonnaisuuksia koskevaan säännökseen esitetään lisättäväksi maininta merkittävästä varallisuudesta.

* laissa oleva maininta merkittävästä varallisuudesta ei sisältynyt hallituksen esitykseen ja kyseinen lisäys tehtiin eduskuntakäsittelyssä. Hallituksen esityksessä merkittävät kiinteistöjen tai asunto-osakeyhtiön osakkeiden omistukset oli mainittu esimerkkinä muista sidonnaisuuksista.

- Luottamushenkilöiden osalta kysymys on yleisesti poliittisen järjestelmän luotettavuudesta.

- Viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoittamisella pyritään turvaamaan kunnan asukkaiden luottamusta hallinnon riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen.

- Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat asiat ovat käytännössä varsin laajoja, ja sidonnaisuusrekisteri julkaistaan julkisessa tietoverkossa, joten ilmoitusvelvollisuus voi avata varsin paljon henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvia asioita.

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan kuntalain ilmoitusvelvollisuuden sääntelyn olevan varsin avointa ja valiokunta on katsonut, että luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan kannalta olisi perusteltua säätää asiasta tarkemmin. Kuntalaissa tai sen perusteluissa on varsin niukasti selostettu ilmoitusvelvollisuuden sisältöä. Perustuslakivaliokunnan lausunto huomioiden säännöstä lieneekin tulkittava enemmän suppeasti kuin laajasti. Samaa puoltaa myös hallintovaliokunnan mietintö, jossa on todettu ilmoitusvelvollisuuden voivan avata varsin paljon henkilön yksityiselämän piiriin kuulu-via asioita.

Suomen Kuntaliitto on vuonna 2016 antanut ohjeistuksen sidonnaisuusilmoituksista ja -rekisteristä. Ohjeistus löytyy internetissä osoitteesta:

http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3230

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Tarkastustoimisto, sidonnaisuusilmoitusten pyytäminen